

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

A demokrácia összefogása

A világ érdeklődésének homlokterében az Egyesült Államok elnökének legutóbbi beszéde áll, aki nyíltan színt vallott és azt hangoztatta, hogy csak a világ demokrata államainak összefogása mentheti meg a békét és az emberiség nyugodt fejlődését. Azt látjuk és érezzük, hogy a fascista államok, mint Olaszország, Németország és Japán a legszűkebb imperialista politikát folytatják, addig az angolok, franciák és az USA nagy nemzete a demokrácia nevében mindég csak a béke fenntartása érdekében dolgoznak. Mindinkább előtérbe jut az a felfogás, amely nyíltan vallja, hogy a két világnézetnek előbb-utóbb gigászi harcot kell vívnia egymással, mert addig nem lehet nyugalom a világon, amíg az emberiség így kettéosztottan küzd a békéért és a jövő generációk nyugalmaért. Amerika nyílt állásfoglalása, Roosevelt elnök beszédén keresztül, felvillanyozta azoknak a nemzeteknek a hitét, akik állják a „békés” harcot és az ezerszeresen halálra ítélt demokrácia eszméje újra bátran hangoztatott elv lett ebben az agyonfascizált és leterrorizált öreg földrészen. Európa nyugati országbeli milliói fellelegzettek, de velük együtt azok is, akik a világ többi országában kis csoportokat alkotva, hittel hisznek az emberi együttélésnek egyedüli helyes formájában: a demokráciában. Az Egyesült Államok, még a töle felfogásban nagyon távollevő szovjettal is hajlandó együttműködni, csak hogy a japán imperializmusnak gátat vessen, aminthogy ráébredt, arra is, hogy nem lehet cserben hagyni az angol és francia nemzeteket sem, akik tisztultabb világtárfogást és emberibb lehetőségért harcolnak, mint a németek, vagy olaszok.

Bennünket zsidókat közelről érint ez a harc. Roosevelt nagy beszédét éppen annak az ünnepelt lengyel szabadságharcosnak emlékművénél tartotta, aki 150 esztendővel ezelőtt az elnyomott lengyelországi zsidókat és a legelnyomottabb nemzetből a legelnyomottabb nemzet lett, alig két évtizeddel szabadságának kivívása után. Ezen most lépett sztrájkba a három és félmilliónyi lengyel zsidóság, lezárta üzleteit, kihültek a zsidó gyárak kázanjai, lefette szerszámját a munkásság, hogy demonstrálja ezzel is azt a türethetetlen helyzetet, amelyben a zsidóság szenved a lengyel határokon belül. A lengyel oligarcha szorongatja a szerencsétlen zsidóságot. De vajjon az olasz fascizmus jó-e a zsidóknak? Benn az anyaországban elég jó a zsidók helyzete, de viszont az arab politikában való részvétele, azok uszítása egész Keleten, nehézzé teszi a zsidók helyzetét. A bari-i rádió-leadóállomás naponta uszit az angolok ellen és mert Anglia nagy és a flotta hatalmas, az északafrikai arablakta területek zsidósága szenved meg az uszítást, aminthogy a palesztinai helyzet elfajulása sem vezethető másra vissza, mint idegen hatalmaknak heccelésére.

A német parancsuralomról kár szót vesztegetni. Viszont a japán imperializmus

A főmufti Mussolinivel akar találkozni?

Kiujult az arab terror Palesztinában

Jeruzsálem. — Mielőtt még formális nyugalom keletkezett volna Palesztinában az egész évi arab villongások után, újra teljes erővel megindultak a zavargások rövid átmeneti szélcsend után. Naponta nyugtalanító hírek érkeznek az országból és minden arra mutat, hogy újra tervszerű akció indult, amelyben már világosan otlátszik egy idegen hatalomnak: Olaszországnak a keze. Néhány napja, hogy nagyobb arányú fegyverszállítmány érkezett Yemembe Olaszországból és szerződés készült az arab államok és Mussolini között további hadianyagszállításra is. Nem nehéz ezek után kitalálni, hogy a palesztinai arabok milyen „közvetett” úton jutnak az olasz fegyverekhez, bombákhoz és kézigranátokhoz, amelyekkel megismételt merényleteiket elkövetik.

Ujabbán a következő merényletekről és zavargásokról érkezett jelentés:

TIZ HALOTT

Hebron környékén az angol haderőnek súlyos összezsúplása volt az arab felkelőkkel eddigi hírek szerint tíz arab lelke az ütközetben halálát. Haifánál ugyancsak számos arab sebesülés történt. Több koloniát megtámadtak az arabok és nagyobb csapat intézett támadást a safedi rendőrállomás ellen. A lövöldözések során egy eltévedt golyó halálra sebzett egy 11 éves zsidó gyermeket. Jellemző a zavargások tervszerűségére, hogy az ország több helyén támadták meg az arab felkelők a rendőrállomásokat és rabolták el a fegyverkészleteket.

Jeruzsálemben is történtek atrocitások, amelyek során több zsidó megsebesült. Fegyveres terroristák autobuszokat és magánautókat támadtak meg. Jeruzsálem főcuccján egy arabot megöltek.

Haifa és Safed között szabályos ütközet folyt le az angol haderő s az arab csapatok között. Mindkét részről többszázán vettek részt a harcban.

Az ütközet több órán keresztül tartott és mindkét oldalon fegyverekkel, bombákkal és gépfegyverekkel operáltak.

BOMBAK... BOMBAK...

Jaffában az elmúlt napokban mintegy öt-hat bombamerénylet történt. Főként középületek ellen követték el a merényleteket. A hatóságok figyelmeztették a zsidóságot, hogy ne járjanak Jaffába. Luddban a lakosság utasítást kapott, hogy 22 órát köteles naponta otthon tölteni és csak két órai időt engedélyeznek az élelmiszer beszerzésre. Ez a rendelkezés addig marad érvényben, míg a luddi repülőter felgyújtása miatt kivetett kollektív pénzbírság első részletét ki nem fizetik. — Jeruzsálemben a rendőrség megerősítette a rendfenntartó szolgálatot.

szöges csizmáit érzik Távolkeleten és a charbini 33 éves családosi lengyel származású zsidónak kegyetlen kivégzése mutatja azt, hogy ott sincs kímélet a zsidókkal szemben.

Egyik oldalon a háborút istenítő fascizmusok, a német-olasz-japán összefogás, a kis vazallusállamokkal, ezek a zsidókat gyűlölők nagy összefogásává női ki magát. Vele szemben állott eddig a nagy francia és angol

FRANCIA ŐRIZETBEN VAN A MUFTI.

Lapunk más helyén már megirtuk, hogy a főmufti milyen körülmények között szökött meg Palesztinából. Most érkezett hírek szerint Beyruthba

a francia hatóságok felismerték és letartóztatták a muftit és egész kíséretét. Az angol és francia hatóságok között már megindultak a tárgyalások a kiadatásra vonatkozólag, amely minden valószínűség szerint pár napon belül meg is történik. Hír szerint a mufti családja elhagyta Jeruzsálemet.

A VEZÉRKAR ELLENZI A FELOSZTÁSI TERVET

Az angol lapok robbantották ki a titkot, hogy a palesztinai felosztási terv legnagyobb ellenzéke nem zsidó és még csak nem is arab részről szerveződött össze, hanem angol részről. A nagyvezérkar ugyanis élesen és a leghatározottabb formában ellen van a felosztásnak és Palesztinának angol kornagyarmattá való proklamálását követeli. Valószínű, hogy Wauchoppe fő kormányzó is ilyen okok miatt hosszabbította meg londoni tartózkodását, noha a feszült palesztinai helyzet indokolta tenné visszatérését.

MEGSZUNTETTÉK AZ OSTROMÁLLAPOTOT

Lapzártakor érkezett jelentések szerint az erőlyes megtorló intézkedések hatása alatt a napokban már nem fordultak elő komolyabb rendbontások. Az egész országban helyreállott a nyugalom, a lakosság is zavartalanul végzi munkáját. A hatóságok ezért az ostromállapotot is megszüntették. A megtorlások folynak tovább. Az összes utakat katonaság őrzi.

demokrácia, amelyhez nyíltan csatlakozott 130 millió amerikai yenki nevében azok nagy-szerű elnöke, Roosevelt. Remélhető, hogy az idők érlelődésével, vagy egy gigászi nagy harcban, de egyszer elbuknak majd azok az államok, amelyek parancsuralmi rendszerükkel retrográd irányba terelik a világot és ezzel együtt a kétségbeesésbe és romlásba a világon szerteszórt zsidóságot is.

Mi a teendő?

Szűnjön meg a „klikk“-rendszer, az ardeali zsidó politikai közéletben

Irta: Dr. Klein Miksa, cluji ügyvéd

II.

1932. augusztus 1-én nyitotta meg a Vaida-kormány azt a parlamenti ülészakot, amelyen a zsidópárti képviselők megkezdték parlamenti szereplésüket, amely nem tartott sokáig. Nemsokára kitört a kormányválság és a pártnak újra készülni kellett a választásokra. Az új helyzettel szemben teljesen készületlenül állott a párt, de intenzíven foglalkoznunk kellett a problémával, mert az ujonnan jött Duca-kormány teljes politikai szabadságot ígért, sőt azt ígérte, hogy letöri a szélsőséges pártok üzelmeit. Ekkor derült ki, hogy a szélsőjobboldali mozgalmak legfőbb patrónusa: Vaida Sandor volt miniszterelnök volt, aki híres, Pop Valért megelőző, hasonló tartalmu körlevelet intézett a vállalatokhoz.

Két csoportra volt akkor is oszolva a romániai zsidóság. Az egyik csoport volt az Uniunea Evreilor Román, a másik pedig: a Zsidó Párt. Minden olyan kísérlet, amely azt célozta, hogy a két csoportot egybeforrassza, csütörtököt mondott. De végül sikerült mégis „Stillstand“-ot létrehozni a két csoport között. A Zsidó Párt összehívta alkotmányozó kongresszusát, hogy ezen letárgyalják a párt alapszabályait. Ezt a gyűlést 1933. január 22-ére hívták össze Braşovba. A tartományi vezetőség kontaktusba lépett a megyei tagozatokkal és ezek el is küldték delegátusait. Négy év után is meg kell állapítsam, jóleső érzéssel, hogy az ardeali zsidóság teljes felegyelmezettséggel reagált a hívó szóra és mindenhol megválasztották a delegátusokat.

De ezek után lanyhulás állott be a párt életében. Oka pedig ennek az volt, hogy amikor a párt központi vezetőségének intenzíven dolgozni kellett volna a további szervezésen, akkor a párt vezetési, a parlamenti képviselők el voltak foglalva saját munkájukkal és nem fordítottak elég időt a zsidó tömegekkel való kapcsolatok kimélyítésére.

Jómagam, mint ardeali tartományi elnök, megszakitás nélkül sürgettem a párt belső konszolidációját, a párttagok beszervezését, a pártnak alulról felfelé való kiformalását, de ez nem sikerült részben anyagiak hiányában, de főleg személyi okokból. Ekkor derült ki, 1932. év nyarán, amikor a tartományi vezetőség első ízben tartotta ülését, amikor a választásokra való személyi jelöléseket kellett elvégezni, hogy a pártot egy kicsiny, de befolyásos „klikk“ uralja. Hiába volt a delegátusok minden jóakarata, nem lehetett a központi vezetőséget meggyőzni arról, hogy respektálják a megyei tagozatok óhajait. Hogy milyen diszharmonia uralkodott ott, hivatkozom *iltói Adler Tibor* aradi, *Biró Andor* cluji delegátusokra, mondják el nek, miért távoztak el időnek előtte erről a gyűlésről? Ez az 1932. július 19-én megtartott gyűlés feltárta azt, hogy a „klikk“ mindenekfelett uralkodik és a Zsidó Párt ezért nem fogja élni a politikai pártok életét, mert a zsidó közakarát sohasem fog kifejezésre jutni. S hogy mennyire így volt ez, az ezután következő időkben is, erre jellemzésül legyen szabad itt idéznem *dr. Kertész Jenőnek*, a cluji megyei tagozat elnökének 1933. január 10-ről keltezett meghívójából: „Nem szeretném, ha a párt alkotmányellenes, ugynevezett kinevezési módszert alkalmazna, mint 14 évvel ezelőtt tették, hanem az alkotmánynak megfelelő módon választanak meg a kiküldötteket“.

Ezt a „kinevezési módszert“ a „klikk“

gyakorolta. Az összes zsidó szociális, kulturális és más intézményeknél a személyek kiválasztásánál mindig és mindenben ez a jól megszervezett „klikk“ gyakorolta a hatalmat és ezért viselnie kell a felelősséget.

Itt minden, a zsidó közéletben előforduló esemény összefüggött egymással, hatással volt egymásra. Ez azért szomorú, mert egy *kisebbségi közélet nem egyénekért van, hanem az összességért és ez az összesség intézményein keresztül tesz tanubizonyosságot élni akarásáról*. Ezért mondotta *dr. Kertész Jenő*, hogy tizennégy éven át ez a „kinevezési módszer“ alapszabályellenes volt s nem vezethet jóra. Aminthogy számos példát sorolhatok fel arról, hogy a „klikk“ rendszer folytán, mennyi erkölcsi és anyagi csapás érte az ardeali zsidó közéletet. Ime néhány éles és jellemző példa:

MIÉRT SZÜNT MEG A „TARBUT“?

Kilenc éven át fogadta be a cluji „Tarbut“ középiskola a tanulni vágyó zsidó ifjúságot. A zsidó népi szellem találkozott szerencsésen az iskola falai között a vallásos szellemmel. *Néhai Molnár Jakab*, a Tarbut első elnöke, minden zsidó kulturmegmozdulás lelkes támogatója, négy év után elfáradt az iskola vezetésében és akkor nekem jutott az a megtiszteltetés, hogy az intézményt tovább vezessem, *Anghelescu* miniszter érája alatt. *Nyolcszáz fiú és lány nyert évente államérvényes bizonyítványt ebben az iskolában*, melynek, bár nem volt nyilvánossági joga és bizottságok előtt vizsgáztak a tanulók, mégis megállták derekasan helyüket. Akkor tört ki a válság, amikor sok zsidó tanárt el kellett bocsájtani. S amikor legnagyobb volt a szükség, elfordult az iskolától mindenki. A cluji rabbinátus éppen úgy, mint a zsidó politikai élet vezetőférfiai. Az iskola megszűnt és szomorúan állapítom meg, hogy egy lépést sem tettem akkor a politikai vezetők, hogy az iskolát megmentsem. Ezután derült ki az is, hogy a Tarbut iskolákba járó növendékek alig 20%-a tudott tovább járni az állami iskolákba és mivel tandíjmentes egyetlen sincs közöttük, annyit fizet ez a kis százalék, mint amennyire a cluji zsidóságnak egykor az egész Tarbut került. Viszont a szombat megtartása nagy nehézségekbe ütközik és sok cluji zsidó szülő van, akik nem járatják iskolába gyermekeiket, mert nem tudják a valást megtartani. A Tarbut iskola megszűnése súlyosan terheli az akkori zsidó vezetőket, azt a „klikk“-et, amely ma is változatlan virulenciával fojtogatja az ardeali zsidó közvélemény szabad megnyilvánulását.

A CLUJI KISHITELBANK ÜGYE

Nagyon kényes ügy ez, amelyről jobb volna nem is beszélni. De elmondjuk röviden, hogy mi történt itt. A világháború után az amerikai „Joint“ a kelet-európai országokban megszervezte a kisebbségi segítségére a Kishitelbankokat és szövetségeseiket. A „Joint“ képviselőjeként szintén olyanok kerültek az élre, akiket a „klikk“ akart. Ennek eredménye az volt, hogy néhány évvel ezelőtt a cluji Kishitelbank igazgatója, aki egyuttal a többi kisbankok inspektora volt, öngyilkos lett, mert könnyelmű gazdálkodásával több mint nyolcmillió hiányt okozott. Igaz, hogy ez a kár a Joint kára lett, de súlyos csalódásokat okozott. Nem volt kellő ellenőrzés sem, mert „mindenki bizott minden-

kiben“, az inspektor sem végezte el feladatát, mert a „klikk“ láncszemei egybekapcsolódtak.

Jellemző a könnyelmű „klikk“ gazdálkodásra az is, hogy dacára annak, hogy az intézet ügyésze kötelezte magát arra, hogy csak készkiadásait számítja fel, a hozzá befolyt 629.070 lejből csak 274.263 lejt fizetett be a bank kasszájába. Ha leközölném *dr. Spitzer Józsefnek* 1934. január 15-ről kelt jelentését, vagy a *dr. Balázs Endre-féle* vizsgálóbizottságét, sok mindent látna az ardeali közvélemény, amelyre jobb a feledés fátylát borítani. Az kétségtelen, hogy nem megfelelő emberek voltak, nem megfelelő helyre állítva. S ha kérde valaki, miért? Egyszerű a felelet: a „klikk“ miatt.

Ma a cluji Kishitelbank rendben van! Biztos és nyugodt vágányokon halad, a gondosan örökös elnök, igazgatóság és ügyvezető igazgató örökös elnöke alatt és ha ezeket felhoztam, tettem ezt azért, hogy kimutassam, hogy nálunk nem elég érett még a közéleti morál és nincs elég szigorú közéleti kontroll.

A TRICOTAJ ÜGYE

Abban az időben, amikor a belső iparvédelem folytán minden gyár gyarapodott, az Árvagondozó által fenntartott Tricotaj sokmillió rafizetést produkált, mert nem olyanok álltak az élen, akik erre alkalmazkodni voltak. A „klikk“-nek kellett volna gondoskodni arról, hogy ne csak a baráti és „párt“ érdekek domináljanak, hanem a rátermettség is kanjon szerepet ezeknél az intézményeknél.

Vagy beszéljek a borsai gyűjtés körüli rendellenességekről? Ott is sok volt a „barát“, akik „tudimenzionált“ eszközökkel akarták a borsai tűzvész által megsemmisített exisztenciák egyszoba-konyhás lakásukat újra építeni. Jobb, ha a számszerű adatokat elhallgatjuk.

ÉS HA A JELEN PROBLÉMÁIT NEZZÜK?

Irigyelmem kellene a magyarságot ifjúságáért. Komoly nagy akció volt a tárgy-műreşi találkozó, mert a magyar ifjúság ezzel igyekszik belegyökerezni a saját nemzetiség mozgalmába és lelkiségébe. Keresik az új utat, tele idealizmussal. *Mi a helyzet nálunk?*

— Történtek más kísérletek, egy szellemi összehangolás érdekében, egy zsidó értelmiségi találkozó keretében, de a Zsidó Párt-nak, illetőleg vezetőségének „komolyabb“ gondjai vannak. Nem érnek rá az ifjúsággal törődni, mert újra a mandátumok elosztása a legfőbb gondjuk. *Az új generáció nevelése, minden pártnak és minden kisebbségnek legfőbb gondja kell legyen*. Csak nálunk nincsen így, mert ha van is ifjúság megmozdulás, azt is a „klikk“ rendszer szempontjából nézik és hatalmi érdektől perspektívájából.

A párt most megkondítja a harangokat *jöjjetek zsidók szavazni az egyedül idvezítő párt listájára és „áruló“ lesz mindenki, aki nem veti magát alá a „klikk“ kinevezési módszerének és nem hisz annak csalhatatlanságában*.

(Leadtuk *dr. Klein Miksa* cikkét, aki teli keserőséggel írta meg ezt, ostorozni és jobbat tenni óhajtván az ardeali zsidó közéletet. Bevalljuk, nem egészen időszerű ennek kiterjesztése és nem is szívesen tettük. De ezzel is szolgálatot akarunk tenni a zsidó közéletnek abban a hitben, hogy ez a csak javító célzattal megírt cikk nem téveszti tisztító és éltető hatását. A szerk.)

— **HELYREIGAZÍTÁS.** Lapunk legutóbbi számában tévedésből azt írtuk az orth. Központi Iroda választmányi ülésével kapcsolatosan a cikk címében, hogy november hó 25-én lesz megtartva. Most helyreigazítjuk ezt, mert nem november, hanem október 25-én vasárnap lesz megtartva Clujon, amely az orthodox körökben nagy érdeklődéssel tarthat számot.

Nem mind arany, ami

fénylik

Csevegünk csak egy keveset a zsidó-párti reorganizációról, amely ma Ardeal-szerte — hogy úgy mondjuk — aktuális. Ki tagadná azt, hogy erre az újalakulásra feltétlenül szükség van. De az a kérdés, hogy miképpen történjék meg ez az újjászervezés? Lényegi átalakulásról lenne szó, vagy csak az arcok változnak, de a szellem megmarad? Ha tőlünk függne, akkor azt volnánk bátrak megjegyezni, hogy olyan személyi változás történjék, amely egyúttal a szellemet is megváltoztassa. Azt a szellemet, amely eddig elég inaktív volt. De azt is hangoztatjuk, hogy azzal, hogy valaki akar reorganizálni és „vezér” lenni, nem involválja magában azt is, hogy ő a lehető legalkalmasabb.

Az utóbbi években lassankint „kikopnak” a tettekre szidó intellektuálisak mindenhol. Tíz-tizenöt esztendővel ezelőtt még ott volt a Magyar Párt, ahol grata persona-k voltak és kiélhették vezetői ambícióikat. Ott voltak a demokratikus megmozdulások, azután a keresztényekkel együtt fenntartott karitatív intézmények is. De szép tér mutatkozott közgazdasági téren is. A kereskedelmi testületek, meg az iparegyletek és testületek mind olyan terület volt, ahol kiélhették ambícióikat olyanok, akiket nem elégít ki a szürke üzleti és néha egyhangú családi élet. Nekik kell a közélet, amelynek csalóka napja alatt sokszor nagyon is jó sütkérezni. Kell nekik az újságok nyilvánossága és a gyűlések tapsai. Minden emberben vannak szunnyadó színészi vágyak. De mind jobban szűkült a tér, amely nyitva állana. Am ezeknek a „tetterős” férfiaknak feltűnt horizontján egy új tér, amelyen nem ők vezettek. Voltak bizony olyanok, akik visszavonultak, akiket elírástott a nagy hajrá és elkedvetlenítette őket azok támadása, akik ma az élen akarnak állni. Most pedig meglepetten látják, hogy azon a területen, amely

Nézd csak,

most habzó „NIVEA”-fogpasztát is kaphatunk. Most választhatunk: habzót vagy nem-habzót vegyünk, bármelyiket megkaphatjuk.

A habzó „NIVEA”-fogpaszta 20— Lei

szük ugar volt és verejtékes munkával lehetett csak szántani, most — mások arassanak. Mennyivel könnyebb ma kiállni a pódiumra, amikor az antiszemita sorscsapások megértették a zsidó tömegek lelkét ahhoz, hogy szívesen fogadják a hívó zsidó szöveget. Akkor még emberről-emberre kellett hódítani, hogy ne menjenek más pártokba. Akkor még nyolc-tíz évesek voltak azok az ifjak, akik ma az élcsapatot alkotják, akiket megtanítottak az iskolaévek, megtanítottak az egyetemeken, megtanítottak az újságok és a történetek, hogy nincs sehonnan sem segítséget várni — csak „noi insine”, csak mi magunkért. Visszatér a péreki mondás: ha mi magunk nem, akkor ki értünk és ha ma nem, hát mikor? Bizony-bizony ezeknek a ma feltűnt vezéreknek akkor ez nem jutott eszébe.

Akkor még azt mondták ezek az urak, hogy ha mi zsidók nem harcolunk, majd harcol éreztünk a magyar-párt, a szocialista-párt, a nemzeti-parasztpárt, meg a többiek. S ha ma nem, hát mikor? Ma még nem — gondolták egykor — de most rájöttek, hogy a „mikor”-ra elkövetkezett a válasz. Most aktuális ez — szerintük — és nekik kell lenni a Füh-reknek.

A Zsidó Párt reorganizál. Vajjon ezek a „tévelygők” most valóban százperentesen gondolják? Vajjon nem-e az érvényesülés útja záródott be másutt és ezért jönnek a Zsidó Párt eddig lenézett terrénumára. Vajjon, ha két-három évig közkatonái kellene legyenek a pártnak, akkor is dolgoznának? Hát lehet-e így felfogni a dolgot, hogy ez a párt oly gyenge még, hogyha egy ügyvéd, orvos, vagy tanárember belép a pártba, akkor rögtön vezér, vagy alvezér lesz? Nem-e szegénységi bizonyítvány ez a pártira? Tizenöt év alatt a zsidó közélet nem termelt ki olyan férfiakat, akiknek átadhatják helyüket? Vajjon üreseké váltak-e ezek a helyek s ezért lehet azokat minden további nélkül elfoglalni? Ezernyi kérdés, melyre választ kell adni. Mikor lesz már az ardeali zsidó közélet olyan egészséges, hogy szelektálni is tudjon? A Zsidó Párt újjászervezése még nem

Rheuma ellen

Togal-tabletták biztosan gyógyítanak a Rheumát, Kőszvényt, Ülőidegszabát, Idegfájdalmakat, Spányolnáthát, Fejfájást és Hűléses betegségeket

Ha több mint 7000 orvos, klinika és kórház önként beküldött közjegyzőleg hitelesített írása a Togal kitűnő hatását igazolja, Ön is teljes bizalommal használhatja. A Togal az Ön házi gyógyszeréi közül se hiányozzék. Gyógyszertárakban és drogériákban. Lei 52.—, 130.— (és Lei 12.—).

MEZEY BÉLA:

A szmirnochovi öreg asszony

A „Népünk” eredeti tárcája.

A ryskovi Beth-Hamidras szorongásig tömve volt hívekkel; ezen a szombaton senki sem akart tápolmaradni, mert a következő hétre esett a rebbe-nek, a híres ryskovi Májernek „Jahrzeitja” édesanya után. A pogricebiek, satankoviak, zolchiebiek és a többi környékbeli falvak lakossága mind ott zsufolódott az asztal körül, hogy hallgassák a szent cáddik szavait, amelyek aztán szálltak, szárnyaltak és legendás emlékké nőttek mindenütt, amerre az Ikva folyó kanyarog a kis falvak között, a végtelen ukrainai síkságon.

A harmadik lakomát ülték és éppen a satankovi Herschele énekelt új „nigent”. A satankoviak, akik büszkéek voltak a falubelijükre, nem kis elégtétellel állapították meg, hogy az új dallam nagyon megnyerte a rebbe tetszését, mert öntudatlan rytmikus mozdulatokkal kísérte Herschele zengő baritonját.

— Még a Beth-Hámikdásban a leviták sem énekeltek ilyen szépen, szölt át szomszédjához Reb Lózer Jicchok, a satankovi gabbe elragadtatással, aki-ben bizonytalanul ott kóválygott az az érzés, hogy a satankovi Herschele énekművészete az ő gábesá-gának érdeme.

Mikor aztán Herschele befejezte az új kompozíciót, amelyet a hívek hangos ovációval jutalmaztak, egyszerre nagy csend lett és még azok a botfüllűek, akik a Herschele éneklése alatt hátrahúzódva egy-egy szentkönyvben böngésztek, azok is előrefurakodtak, hogy egy betűt se veszítsenek el a cáddik szavaiból.

— Ajajaj — kezdte a cáddik az ő sajátosságosan behízogó, szomorúan éneklő hangján — most kedden, Chesván 16-án lesz negyven éve, hogy az áldott emlékü elkölözött. Mikor már érezte, hogy órái meg vannak számlálva, magához hivalt és azt mondotta: Májer fiam, mindenki nehezen hal meg, mert mindenki szereti az életet. Az apa nehezen hal meg, a gyermek nehezen hal meg, a feleség nehezen hal meg, a férj nehezen hal meg, még egy testvér is nehezen hal meg, de legnehezebben hal meg egy anya, mert ez a gyermekeinek hal meg. A halál órájában az anyák szíve megreped, mert minden anya abba hal meg, hogy gyermekeit árván kell hagynia.

És amikor az áldott emlékü szíve már megszünt dobogni és szemei, az én anyám jószágos, meleg tekintetű, becéző pillantású szemei megüvegesedtek, akkor titkon, még önmagam előtt is szégyenlősen, de a bünbocsánat után áhítozva, az én szent emlékü anyám utján bocsánatot kértem attól az anyától, akit ezelőtt ötven évvel — mert még fiatal voltam — nem tudtam megérteni, mert nem tudtam, hogy mit jelent az anyaszín.

— Mondja el nekünk az esetet rebbe, — kérlelte legkedvesebb tanítványa, a zolchievi Chájem.

Homály, rejtély és titokzalosság volt az egész lénye és nem is igyekezett azon, hogy eloszlassa ezt a sötétséget, sőt az idők folyamán bizarr és furcsa tetteivel csak növelte azt. Mintegy két és fél év óta lakott Smirnochooban egy egyedülálló magános kis házban, csak kis szolgálóleánya volt vele. Ha kikiment az uccára sétálni, bizonyos merev hidegséggel üdvözölték a szmirnochoviak, akik azt sem tudták, hogy mit gondoljanak felőle. „Szentnek tartásuk-e, vagy bolondnak? Senki sem tudta, hogy honnan jött, hol élt idáig, csak azt látták, hogy a ryskovi állomásról három parasztszékér hozta be egyszerű — majdnem szegényes — butorzatát. Ott élt a egyedülálló kis házban, senki sem érintkezett, de szokatlan és szeszélyes viselkedése állandóan beszéd tárgya volt a falu asszonyainak. A szmirnochovi zsidó asszonyok például kivallatták Marjukát, a kis szolgálóleányt, aki mindenszentekre esküdözött, hogy asszonya nem zsidó. Viszont én tudtam, hogy a szmirnochovi sakter feleségével két-száz rubelt küldött át áldott emlékü apámhoz ide Ryskoba, hogy ossza szét a környékbeli szegénysorsu zsidók között. Marjuka esküdött, hogy náluk szombaton főznek, ezzel szemben Purim előtt tizenöt pulykát vásárolt az asszony a helipiacon Zolchiebe és szétosztotta a szmirnochovi és pogricevi zsidók között és meg is mondotta, hogy azt akarja,

jelenti a sikert. Még nem minden az, hogy ujonnan fűhri szerepre alkalmasnak talált egyéniségek egyúttal új szellemet, igazi zsidó népkisebbségi felfogást és még hozzá önzetlen szellemet is revellálnak. Megmutatja az idő. De ez idő előtt, az öntudatos zsidó tömegeknek kellene megmutatni, hogy tudnak szelektálni és valóban a legalkalmasabbak kerüljenek a vezéri polcra. Akik akarnak és a még fontosabb — tudnak is dolgozni!

Huberman keze...

Eltörtén merednek ezek az áldott ujjak a gipsz pólyában. Ezek a kezek, amelyekkel csodás hangokat varázsolt elő hegedűjéből s sok tízezernyi embernek szeméből csalta elő a legdrágább emberi nedűt: a könnyeket. Boldog ujjongást és elbűvölt bánatosságot hoztak ezek a hubermani kezek, amelyek most laukadtan feküsznek, mert egy fatális véletlen folytán holland Indiának egy kórházába kerültek, a repülőszerencsétlenség következtében.

Bemutatni Hubermant, nagyon „unalmas” lenne. Csak egy mondatot: a világ legnagyobb szerűbb élő hegedűse. De nekünk zsidóknak sokkal több ennél. Nem „egy zsidó művész”, hanem történelmi alak. A palesztinai filharmonikus zenekar megteremtője. Ez pedig két szempontból nagy jelentőségű. Először is, nem lehet egy zsidó kulturális közösséget elképzelni, amely ne művelné a legnevesebb emberi művészetet: a zenét, amit még régi tételes törvényeink sem tiltanak. Hiszen ősrégi korunk lévitái is zenéltek és Mirjam is dobokkal várta a győzelmes Mózes. Huberman megteremtette a zsidó klasszikus zenekart, aminek az a nagy jelentősége, hogy sok menekült kiváló zenésznek biztosított megélhetést. Toscanini vendégszereplése is neki köszönhető, amit most megismétel, dacára annak, hogy a grandiózus mű megteremtője, Huberman Bronisláv súlyos betegen fekszik. Több mint harminc millió lejnek megfelelő összeget gyűjtött Huberman, akinek betegsége felé részvétellel fordul az egész zsidó világ. De a kulturerberiség sokmillió embere is, akiknek sok felejthetetlen órát szerzett a jelenkor egyik legnagyobb művésze, a törtékező Huberman. Milyen tragikus különben is, hogy éppen azokat a kincseket érő kezeket érte a tragédia, amely oly csodás hangokat varázsolt elő

hogy ezek a zsidócskák egyenek valami jó falatot is, ugyis eleget éheznek a hosszú-hosszu télen át. Templomba soha nem látták menni, még a nagyünnepkor sem, de azt látta a fél falu a kiszűrődő vékony gyertya fényénél, hogy Tisobeaó éjszaka a titokzatos öregasszony egész éjjel a földön ült és zokogott, anélkül, hogy „kinesz” lett volna kezében. És ahogy teltek, multak a hónapok, az öreg asszony titokzatosága csak nőtt. Soha nem vágatott és utóbb Marjuka el is hengegett vele, hogy ő maga — már mint Marjuka — vágja le az aprójószágot, de mikor Mátész Frojim, a szmirnochovi sajchet beteg lett és okpellenül kórházba kellett vinni, hogy megoperálják, akkor megint csak a titokzatos öregasszony küldött kétszáz rubelt, hogy a költségekhez hozzájáruljon. És mikor progridcevt Zálmen Smül leányát, Galdet kellett férjhez adni és nem volt hozomány — mert Zálmen Smül ugy halt meg, hogy enniavaló nem maradt a házban, mikor kivitték a temetőbe, — akkor megint az öreg asszony adott ötszáz rubelt, pontosan annyit, amennyit a vőlegénynek, Reb Chájem Walvelenek kellett.

Mikor aztán ennek az esetnek is híre ment, már pedig tudjátok — mosolygott a cáddik — nálunk az ilyesminek órák alatt híre megy még ma is, hát még ötven évvel ezelőtt, szóval mikor ez az eset kitudódott, mindenütt, amerre csak az Ikva folyik végig a falvakon, mindenütt csak a titokzatos nábobbi gazdagsága öreg asszonyról beszéltek... Az én hivatás fantáziájában misztikus alakot, titokzatos, érthetetlen jelentőséget kapott az öreg asszony,

nyirettyűjéből. Bárha újra egészségben dolgozhatna zsidóságáért és tenné boldogabbá, ha rövid negyedórákra is, a szerencsétlen emberiséget...

Ahogy Goethe látta s ahogy most van...

„Az antiszemita hullám a fél világot elöntötte szennyes árával. Mindenütt tobzódik, de a hitleri Németország még mindég az első helyen áll. A zsidók üldözése, ebben az egykor oly kulturált országban, soha nem képzelt fokot ért el. A gyűlölet infernoja tobzódik és tombol a német határokon belül és még mindig újabb merénylet készül a zsidó kulturális ténykedések ellen, amellet, hogy vagyoniilag is a teljes tönkretételükre szövetkeztek. A zsidó egyedek sértése mellett, a zsidó népiség fogalma ellen is naponta követnek el merényleteket.

Göbbelsék annak idején egy mozarabban, amelyet a Horst Wessel dicsőítésére állítottak össze, egy zsidót is kényszerítettek szereplésre, amelyben „közönséges zsidó bolsevista kutyát” kellett ábrázoljon. Nem volt ez sem egyéb, mint láncszem abban a szégyensorozatban, amelyet a legraffináltabb módon agyalnak ki a nemzeti szocialisták. Ezzel kapcsolatban eszünkbe jut az, amit Goethe mondott, a zsidóknak szégyenoszlophoz való kikötéséről. Biedermannnak „Gesprächen mit Goethe” című könyvében a következő áll:

„Es ist schändlich, eine Nation, die so ausgezeichnete Talente der Kunst und Wissenschaft aufzuweisen hat, gleichsam an den Pranger zu stellen!”

Igy beszélt a német és egyúttal a világbirodalom egyik legnagyobb zsenije, a zsidóságnak szégyenpadra való vonzolásáról. De Streicher, Goebels és Ludendorff országa szereti a zsidó szégyenpadot. Mit mondjunk egyebet, mint azt, hogy még Goethe is cenzurázzák s Biedermann fenti citátumát hiába keressék a mostani Németországban megjelent kiadásban. Amint hogy minden eltörölnek és kiszakítanak, ami a kultúrával és humanizmussal összefüggésben van. Csak egy a vigasztaló az egész tragédiában, nevezetesen az, hogy nem csupán a zsidóságot, hanem mindent elpusztítanak, ami a civilizációval és ember szeretettel kapcsolatos.

Unalmas délutánokon és lustálkodó estéken mesék és legendák keletkeztek az öregasszonyról. Volt, aki a cári család tagjának tartotta, aki így akarja jóvátenni mindazt a rosszat, mit cári kormányzás a zsidók ellen elkövetett. Reb Noszem Hersch, a progridcevi sámesz határozottan állította, hogy az öregasszony egy hercegnő, aki fiatalkorában szerelmes volt egy bocherbe, de a szülei nem akarták hozzáadni a fiához és szerelmi bánatában igy élte életét. Ezer és ezer színes mese, kitalálás és rege szövődött az öregasszony személye körül, de biztosat senki sem tudott.

Tellek-multak az évek és mikor én lettem a rebbe Ryskoban, egy zivataros, kemény téli éjszakan küldönc vert fel azzal, hogy a szmirnochovi öregasszony nagybeteg és utolsó óráit éli. Kéri, hogy menjek el hozzá még az éjszaka, mert nagyon fontos mondanivalói lesznek számomra. Befogattam a kocsiba és nekivágtunk Reb Smül Herssel az utnak. Keményen, fergetegesen hullott a hó az éjszakában, nagy volt a hideg, de kitünő szánut volt és mi szinte repültünk, mert a lovak is fáztak, a farkasoktól is féltünk, de legfőképen kíváncsiak voltunk az öregasszonyra.

Mikor odaérkeztünk, már láttuk az arcán a halál rózsáját. Lázas volt és félrebeszél. Marjuka, a cseléd volt csak vele, valami orvosságot adott be az asszonynak. Mi ott vártunk Smül Herssel és láttuk, hogy az orvosság használ, az öregasszony kezd magához térni. Akkor erejének végső megfeszítésével felült az öregasszony és reám nézett.

PETROL EGGER

Megszünteli a korpázást.
Meggátolja a hajhullást.

Jellemző arra az eltajulásra, amelyet a Harmadik Birodalom e téren is felmutat, dr. Ritterhaus hamburgi egyetemi tanárnak tanulmánya, amelyet nemrégiben jelentetett meg Goetheről. Többek között azt írja a költőfejedelemről, hogy alkoholista volt és születtett idegbeteg, aki „tulzott teremtési vágyban” szenvedett. Így ír a Goethe-ellenes hamburgi tanár, akinek csak annyit mondhat minden józan ember, ha majd ő fog egy olyan „tulzott teremtési vágyban” szenvedni, hogy egy Faust-hoz hasonló remekművet alkot, akkor joga lesz beszélni. Nem a mi hivatásunk megvédeni Goethet, de az kétségtelen, hogy szerencséje van a nagy költőnek: mert ha élne, lehet, hogy a hamburgi egyetem pszichiatriai tanszékének tanára sterilizálására tenne ajánlatot...

— Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.

— Ön a ryskovi cáddik?

— Nem vagyok cáddik — feleltem — csak jámbor és vallásos embernek tartanak az emberek mert sokat imádkozom Istenhez és szeretem az embereket.

— Hallgasson meg rebbe — nyögött az asszony, — mert súlyos szavaim vannak, mielőtt a halál örökre elnémitana.

— Asszony, nem tudom ki vagy, titok és hómály vesz körül öt év óta, amióta körülünkben élek de egy haldoklónak kívánságát teljesíteni szent parancs és én meghallgatlak.

Bozmadov, egy lengyel kis falu, ott születtem ott nőttem fel, ott is mentem férjhez. Szüleim vallásos, szent emberek voltak, akik a vallás minden parancsára gondosan és rajongással ügyeltek. Mikor tizenhét éves lettem, szüleim keresek a számomra egy vallásos bocher a vilnai jesinából, Reb Binjamen Fallik polt a neve. Hozámentem és egy év boldogan éltünk Kisfiam született, akit az uram apja után Simonnak nevezünk el. Egy év múlva kitört a lengyel lázadás, az uram forradalmár volt, mikor a muszkák leverték a lázadást, az uramat elfogták és kivégezték. Öznegy maradtam a félves kisfiammal.

Engem, mint forradalmárnak feleségét, internáltak. Mikor a fiam nyolc éves lett, jöttek a „hájperek” és elvitték a fiamat is. Gyönyörű gyermek volt. okos, ragyogó szemű, büszke homlokú. Az is

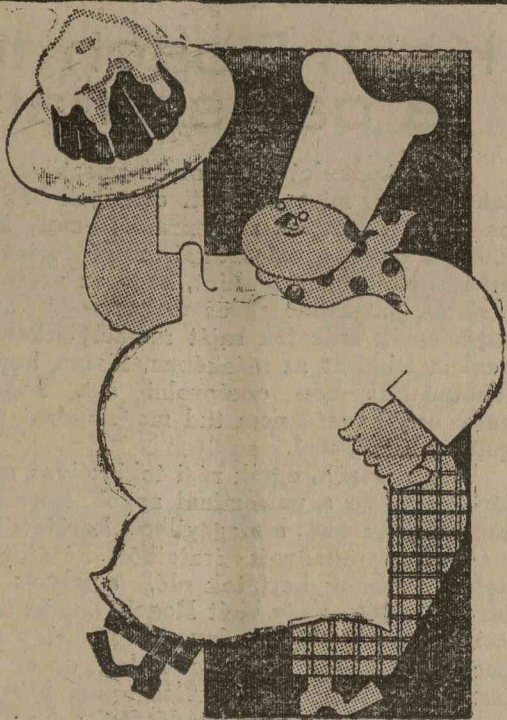
ARAGAZ az ideális fűtő- anyag új szellemet hoz a háztartásba!

Az „ARAGAZ” könnyen és egyszerűen kezelhető, kényelmesen kezelhető és hallatlanul gyors, tiszta és higiénikus; mindezek a kitűnő tulajdonságok arra teszik alkalmassá, hogy minden háztartásban kedvelt fűtőanyaggá váljék.

Az „ARAGAZ” természetes gáz, mely nem mérgező hatása, nem robban és minden csővezeték és kőművesmunka nélkül, könnyen szerelhető, szag- és füstmentesen ég, konyhában, fürdőszobában ép úgy felhasználható, mint világítási célokra.

NEM HIANYOZHAT EGY HÁZTARTASBÓL SEM

ARAGAZ

Az „ARAGAZ”-t raktáraink — amelyek részletes felvilágosításokkal mindig szívesen rendelkezésére állanak — acéltartányokban házhoz szállítják.

RAKTÁR:

Fraji Komló s
Oradea, Str. Nic. Jorga 13
Telefon 3-72.

kolában, ahová a hápperek beadták a gyermeket, feltűnt a tanítónak a gyermek nagy esze, értelmes viselkedése és az én fiamat tovább ajánlották más tanárokhöz, akiknek szintén örömiük telt a fiuban, mert egyszeri hallásra mindent megtanult és amit egyszer megtanult, azt soha nem felejtette el. Lángész volt az én hülsen kis fiam, az én Simeonom, aki mikor 17 éves lett, felvették a szentpétervári egyetemre. Az egyetemet is elvégezte a fiam: orvos lett. Csupa-szív orvos volt, a betegek ezrei áldották a nevét és tudásának híre elhatolt Moszkvába, Szentpétervárra is. Egy ízben, mikor a cárné beteg volt, valaki az udvarhölgyek közül ajánlotta, hogy meg kellene próbálkozni az én fiammal is. És a fiamnak hallatlan szerencséje volt, amire más orvosok százai nem bírtak rájönni, ő egy vizsgálat után tisztlában vett a cárnő betegségével és meg is gyógyította... A cárné egészséges lett, az én fiam pedig egyetemi tanár és Oroszország egyik legelső orvosa.

De hát — óh szent rebbe — az egyetemi tanárságnak és a nagy hírnévnek, meg annak a dus jövődelemnek, amit ez a kivételes és nagyon irigylett méltóság jelentett, ára volt. Súlyos és borzasztó ára. Az én szép, okos, drága fiam eladta azt a hitet, amelyért az ősei a máglyára léptek fel, amiért Celnický kozákjai végiglokdosték az én hülsen rossz fiamnak testvéreit, ártatlan kis hugait 250 évvel ezelőtt. Igen-igen, jól sejtet szent rebbe, az én Simeon fiam kitért. Elhagyta ezt a mi vallásunkat, amely oly szép, amely nagyra, szépre, jóra és em-

berire tanítja az embert, elhagyta a mi drága szent hitünket, amelyért évezredekken keresztül annyi vér folyt.

Dehát miért a könny, mit ér a zokogás, amit egy anya éjt hülsen fiáért? Miért a nyolcnapos csendes gyász, a megszakított ruha, mikor a szív, az a fájó, halálosan megbeszelt anyai szív soha többé nem tud meggyógyulni? Tudod, te szent cáddik, én tudom, érzem, szentül hiszem, hogy Odafönn, ahol a halál után számonkérlik az embertől tetteit és felelősségre vonják a szív minden indulatát, ott soha nem fogják megbocsájtani az én drága, egyetlen hülsen fiam tettét. Az én fiam, hiába nagy ur, hiába egyetemi tanár, el fog kárhozni. Az Ur az Itélet napján törvényt fog ülni felette és örök kárhozatra ítélik. És az lesz a büntetése, hogy örökkön-örökké a gyehenna tüze fogja égetni a csontjait és a pokol lángja lesz hüllenségének a fürdője... Évezredek, évmilliók fognak elmulni, de az én Simeon fiam nem fog feloldást kapni a súlyos, végzetlen büntetés alól, azért, mert elhagyta a szenvedő Izraelt és hátat fordított Jákób házának fájdalomra előtt.

De én mégis az anyja vagyok... mégis én hordtam fájó testemben a magzatot és az én testem táplálta őt, hogy megszülethessen, hogy emlőimen felnőjön. Nem tudok és nem bírtam beletörödni abba, hogy gyermekem örökre elkárhozzon, hogy a pokol tüze égesse csontjait és én, az anyja, aki hüllenségében is, halálosan gyógyilhatatlanul szeretem őt, ne lehessen mellette, amikor a tulvilág szörnü

Masaryk,

egy öngyilkos zsidó diák 65000 forintos hagyatékából fektette le a csehszlovák állam alapjait

A múlt század nyolcvanas éveiben a monarchia úgy állott a világ előtt még, mint a maradandóság élő sziklavára. Alig néhány férfi létezett az ötvenmillió monarchiában, akik úgy vélték, hogy nem minden örök, főleg az nem, amit nem egyöntetűen akar ötvenmillió ember. Már pedig a régi osztrák-magyar monarchia minden volt, csak nem egységes akaratu. Ebben az időben Masaryk Tamás, a csehszlovák köztársaság nemrég elhunyt elnöke, a bécsi egyetem egyik professzora volt. Itt ismerkedett meg egy brünni gazdag posztógyáros fiával, Robert Fleisch-el, aki áhitattal hallgatta a széles látókörű, nagytudású professzor tanításait. A tanár és tanítvány között jóbarátság fejlődött ki és érdekes újmutatása a sorsnak, hogy Fleisch már akkor szimpatizálhatott a cseh nemzeti eszmékkel, holott brünni születésű zsidó volt és mint tudjuk, Brünn csaknem százszázalékosan német volt. Valószínűleg Masaryk hatására kezdett egy eszmét vallani nagyszerű tanárával.

Ebben az időben történt, hogy Masarykot kinevezték a prágai cseh egyetemre tanárnak. Fleisch Robert, a hü tanítvány pedig Berlinbe ment tanulmányait folytatni. De alig telt el néhány hónap, nagy csapás érte Fleischet, meghalt apja, a brünni gyáros, aki 70.000 forintot hagyott hátra fiára. A fiút annyira lesújtotta apja halála, hogy öngyilkosságot akart elkövetni, de előbb azt határozta, hogy vagyonát szeretett tanárára, Masarykra hagyja. Masaryk akkor igen szűkös viszonyok között élt feleségével együtt és egy mélyen rezonáló zsidó lélek megnyilatkozása volt, hogy tanárára hagyta vagyonát, mert megunta és céltalannak találta életét. Fleisch öngyilkos is lett és 65.000 osztrák forintot kapott Masaryk kezébe, hogy ezzel megkezdje cseh nemzeti propagandáját. Masaryk akkor „Atheneum” címen folyóiratot adott ki, amely megjelent 1884-től 1893-ig és ebben a folyóiratban vetette meg alapjait annak a mozgalomnak, amely a világháború után teljes győzelemhez segítette a cseh nemzeti eszméket. Masaryk nem maradt hálátlan tragikus végű tanítványával szemben. Könyvét, amelyet az öngyilkosságról írt, ennek a derék brünni diák emlékének szentelte.

Talán ez volt kiinduló pontja annak is, hogy a polnai Hilsner perben épen úgy, mint az 1913-ban nagy port felvert kiewi Mendel Beilis féle vérbád

fájdalmi emlékeztetik a bünére, amit elkövetett. Értsd meg — szent rabbi — vele akarok lenni, mellette akarok lenni, ha a fájdalmaira enyhülést kell szerezni, akkor én akarom azt neki nyújtani és ha lehet a tüz izzását halványítani, akkor én akarom azt tenni, mert mégis az én fiam. És akkor örvengő szeretetemben, észnélküli anyai fájdalomamban én is arra az utra tértem, hogy én is elkárhozzak, hogy az Isten ne csak őt, hanem engem is büntessen, amiért elfordultam Izrael utjáról és letértem Jákób gyermekeinek ösvényéről...

A ryskovi cáddik összecsapta kezeit: Te kitértél, szerencsétlen asszony?...

— Igen, — zokogott az öreg asszony, kitértem. Elhagytam a mi vallásunkat, hogy az itélet órája a fiam mellett találhasson. Nem rebbe, nem kérek bűnbocsánatot, nem kérek feloldozást, de halálom óráján mégis tudjad meg és tudjátok meg, hogy mi volt az ok, ami engem erre a szörnyű tette rábírt. Egyetlen oka volt: a fiam, az én szerelmes, drága szép fiam, az én hülsen Simeon fiam...

Erre képes az anyai szív — drága hűveim — folytatta a ryskovi Reb Májer — és én akkor fiatal fejjel és megpróbáltatásoktól még töretlen, kemény szívvel nem tudtam megbocsájtani ennek a szegény, szomorú, titokzatos öregasszonynak Alig, hogy mi elhagytuk, nemsokára haldokolni kezdett és a furcsa öregasszony kilehelte lelkét...

perben, oly hallatlan agilitással dolgozott a zsidóság érdekében és bátran hangoztatta, hogy a rituális vérvád teljes lehetetlenség, amelynek semmiféle alapja nincsen. A prágai „Cas” című lapban is mindég harcolt a zsidók érdekében és nemhiába nevezték annak idején Masaryk-ot a csehek Zolájának.

Robert Flesch önzetlen cselekedete és a Masaryk által, a cseh nemzeti eszme oltárára leadott 65 ezer forintja sokszázézer zsidónak életét tette emberivé és boldoggá abban az államban, amelynek élére került. Robert Flesch, az öngyilkos diák nem gondolta, még akkor, hogy milyen hatalmas tettet valósít meg akkor, amikor szeretett tanárának diszpozíciójára hagyta ezt az annak idején rendkívül tekintélyes vagyont. De történelmi tény ez és Masaryk meggyőződött arról, hogy mennyit sziv és önfeláldozás él egy-egy zsidó lélekben.

Az elhunyt „felszabadító elnök” életében sokszor kerültek eléje zsidók, akik önzetlenségükkel, bátorságukkal és emberiségükkel jótékonyan befolyásolták felfogását, a zsidóságot illetően. Tagadhatalan azonban, hogy demokratikus érzelmeinél fogva, erre meg volt lelki adottsága. Ki tudja melyik az ok és melyik az okozat. Azért lett-e annyira barátja a zsidóságnak Masaryk, mert ilyen zsidókkal találkozott, vagy nagy emberi értékeit ismerték fel különböző időkben a zsidók, hogy ennyire ragaszkodtak hozzá és elhalmozták szeretetük jelével. Kétségtelen, hogy a kölcsönhatás meg volt és ennek jótékony hatását még most is érzik a zsidó százazrek.

Karel Capek, a híres író Masarykról írott biográfiájában ez a Flesch-ügy nem szerepel, azonban néhány mondását a Capek könyvéből kivettünk és a nagy emberre való emlékezésünket alant közöljük:

Elég sokáig éltem ahhoz, hogy nyugodtan mondhattam, bizom a jövőben, a fejlődésben és az előrehaladásban. Szeretném látni, hogy száz év múlva hova jutott az emberiség.

Milyen befolyása volt és van a két kis népnek, a zsidónak és görögnek a kultúremberiségre? A görögöknek köszönhetjük a művészetet, filozófiát, tudományt és politikát. A zsidóknak: a teológiát és a vallást. Mi még most is az antik világ alapjain élünk. Mi alig vesszük észre, de mindenben az antik világ van. Csak az amerikai civilizációnál észleljük, hogy nem az antik világ az alapja és ezért új tartalmat kap, a pionir fogalmat, az egészséges optimizmust. Ezért tanulhatunk mi az amerikaiaktól — és ők meg tőlünk...

Mindég valami szégyenérzet visszatartott attól, hogy ezeket a szavakat, mint „haza” és „nép” számra vegyem. Nem kiáltom ki magam patriotának, nem kiáltom azt, hogy mindenki más hazáru. Inkább be kell bizonyítani, hogy az ut, amelyen jár, téves és alapjában elhibázott. Nagy jel-szavaktól megrészegehetnek emberek, de dolgozni nem lehet azok alapján. Nemcsak a despotikus uralomtól kell megszabadulnunk, hanem a nagy és despotikus szavaktól is.

A politikában is vigyázni kell az érzelmek és értelem közötti egyensúlyra. Ha a legmegrázóbb politikai szenzáció is ér bennünket, azonnal figyelni, mérlegelni és kombinálni kell, hogy mivel, kivel és hogyan számolhatunk. Ugy kell kalkulálnunk, mint egy matematikusnak: az értelemnek kell győznie az értelem felett. De a végcél, az ideál, azt nem az értelem adja, hanem az érzelmek. Az eszközt hozzá az észnek kell adni, de viselkedésünket az adott körülményekhez igazíthatjuk. Ez az, ami teremtő, ez az, ami az élet poézise.

Az ember sok mindent elbírt, ha van valami célja és ha elhatározza, hogy minden áron és a legnagyobb komolysággal utánajár. Ószinteség — ez a világ titka és az élet titka is, ez a vallási és morális szentség...

Az antiszemitizmust soha sem pszichológiai, hanem logikai értelemben fogtam fel. A logika pedig az antiszemitizmus barbarizmusát igazolja...

Keith Roach titokzatos szerepe a palesztinai zavargásokban

A Közelkelet épen olyan misztikus sok tekintetben, mint a keleti országok általában. Példa erre az a szenzáció, amely izgalomban tartja a palesztinai zsidó közvéleményt. Kiderül lassankint, hogy az arab terroristák gaztetteit egyes magasrangú angol tisztviselők fedezték saját személyükkel. De nem is lehetett az másképpen, hiszen hogyan lehetne különben elképzelni azt, hogy a nagy brit haderő nem tud megbirkózni irreguláris bandákkal.

Keith Roach, egyik régi tekintélyes angol főtisztviselője a palesztinai angol kormányzatnak. Andrews, a meggyilkolt kerületi kormányzó hátrahagyott irataiból kétségtelen dokumentumok kerültek elő, amelyek azt bizonyították, hogy Keith Roach „fedezte” a terroristák bűncselekményeit. Ugy hirtelt már, hogy Keith Roach öngyilkos is lett, de ez nem bizonyult valósnak. Az kétségtelen, hogy a londoni legfőbb titkos rendőrség, a Scotland Yard különleges megbízással detektiveket küldött Palesztinába, hogy a nyomozást vezessék. A haifai kormányzósági palotában alapos vizsgálatot tartottak. Nem csupán

arab, hanem angol tisztviselőket is kihallgattak. A legérdekesebb az, hogy Keith Roach magánlakását is átkutatták. Ez az egyedüli eset, amikor a Scotland Yard titkos emberei egy állami magasrangú tisztviselő — kerületi kormányzó — magánlakásán tartson házkutatást. Keith Roach le kell mondjon tisztségéről. De nem ez a lényeges. Inkább az, hogy most már kezdjük megérteni, miért nem lehet leszerelni az arab banditákat. Ha Keith Roach és a többi magasrangú angol tisztviselő egy követ fuj velük, akkor nem csoda, ha olyan vérszemeket kaptak és szemtelenségük, erőszakosságuk nem ismer határt. Főleg nem ismeri a palesztinai határokat és nem ismeri azt a határt, amelyet az emberiség előír. Keith Roach eddig is kiméletlen zsidógyűlölőnek bizonyult és kiderül, hogy nem csupán az arab világgyűlöletével kell szembeszállni, hanem magával a brit hatalomnak reprezentánsaival is, mint ellenségekkel kell számolnunk. Szomorú és kétségbeesítő ez, nem is tudjuk mit is mondunk Keith Roach kormányzó gázsága után. Hát te is fiam Brutus? ... mondotta Julius Cézár...

Amit az antiszemita katolikusoknak tudni kellene...

Létezik külföldön egy havi folyóirat, amelynek címe: „Geisteschristentum”. Ebben a folyóiratban 1930-ban, tehát a hitlerizmus előtt három esztendővel közölték Hitlernek a thüringiai pártnapon tartott beszédének egy részletét, amely szószerint a következőképpen szólt: „Ha egyszer uralomra jutok, akkor a katolikus egyház nem fog nevetni: de hogy hatalomhoz jussak, nem nélkülözhetem a segítségét”.

Hitler nem mindenben tartja szavát. De ez már a második dolog, amiben konzekvens. A zsidóüldözési programját megvalósította és most ezt a kijelentését is realizálja. A keresztényeket, illetőleg a pápai egyházat a legkiméletelebbül támadja és üldözi a Vatikán meg Berlin között a legellenségesebb viszony áll fenn.

Mi zsidók nem siránkozunk ezen, sőt, bevallhatjuk, hogy nekünk így jobban tetszik a

dolog, mintha a katolikus egyház és Hitler jól megértene egymást. Ne áltassuk magunkat, a német katolikus semmivel sem jobb, mint a Wotan-vallás hívei, illetőleg az „L” vallásé, amelyet Ludendorffról neveztek így el. De mert az egyházat üldözik, ezáltal mi irántunk is kellene egy kis megértésnek felébredni a hithű német katolikusok körében. Nem tudjuk, hogy így van-e? De az bizonyos, hogy nekünk még ennél is fontosabb, hogy Ausztria meg Magyarország katolikusai meg az amerikai, a francia, az olasz és a többi katolikus ember szimpátiája elszálljon Berlin felől és lássa azt, hogy a zsidógyűlölettel kezdődik s azután katolikus üldözésen folytatódik. Akár Moszkvában, akár Berlinben. S ezen a címen az igazi keresztények több megértéssel kellene viseltessenek velünk, zsidókkal szemben. Mind az ötszázmillió katolikus, akiket csaknem annyira gyűlöl Hitler — mint bennünket.

Már a németek is bevallják, hogy rossz filmet készítenek

Essenben megjelenik egy nemzeti szocialista újság, a „Nationalzeitung”, amelyben most egy őszinte megnyilatkozást olvasunk. Panaszokozik a náci-organum, hogy rossz a német film, ellenben az amerikai film milyen jó. Szószerint ezt írja: „Kényelmes tévedés azt hinni, hogy filmjeinket a német árú bojkottja miatt nem importálják. A külföld egyszerűen azért nem veszi és nézi meg filmjeinket, mert rosszak. Ezt valljuk be már egyszer őszintén...”

Most kezdenek arra ébredni, amit az egész világ régen tud. Az a kár, hogy a továbbiakban nem őszinte az esseni újság. Mert ha mi irhatnánk oda, akkor közölnénk a félrevezetett német milliósokkal, hogy csak egyetlen példát említsünk: Paul Muni és Luise Rainer, akik legutóbb az Ardealban is nagy sikert aratott Édes anyaföld című filmben szerepeltek, mindketten emigrált német zsidók. Kérdezzük, hogy ezt a nagyszerű művet megdudták volna csinálni a mai tehetségtelen német színészek? De nem játszhat a híres Elisabeth Bergner sem, meg Otto Walburg, mert ezek „alacsonyrendű emberek”, zsidók. De hát náluk Charlie Chaplin sem, minden idők legnagyobb tehetsége, mert nagyanyja körül van egy kis „baj”, de Clark Gable sem, Wallace Berry sem, pedig Sylvia Sidney, Frank Capra, meg a többi amerikai nagy tehetség.

De zsidók — és az őrmesteri koncepció nem ismer el semmiféle művésziszempontot. Csak fajvédelmi elgondolás az, ami rájuk nézve irányadó. Most pedig ráeszmélnek arra, hogy rossz a német film. De még milyen rossz. Izetlen, mint minden, amit ők gyártanak. Nekünk zsidóknak van művészeti érzékünk és őszintünk. Azonkívül, hogy kötelességünk bojkottálni is ezt a sok fércművet, de nem is élvezhetők, mert üresek és tehetségtelenek. Nemcsak mi mondjuk, hanem az esseni Nationalzeitung is...

PRIM
a
fém tisztítók
királya

PRIM fém tisztítónak
nincsen párja,
Meggőzödhetik, ha
kipróbálja.

Kérje minden
füszerüzletben

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sr. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrendű erdélyi konyha.

— Az árjaparagrafus és a vakok. (Wien) A bécsi vakok részére lefolytatott ezévi gyűjtés sokkal kisebb anyagi eredménnyel végződött, mint a korábbi években. Ez főleg annak tudható be, hogy a vak zenészek bevezették az árjaparagrafust és ezáltal a bécsi zsidóság tartózkodott az adakozástól. A bécsi vakok szervezete nyilatkozatot adott ki, amely szerint a vak zenészek szervezete kizárta a gyűjtési akciókból és abból nem részesednek. Viszont a vakzenészek szervezete sok gratuláló levelet kap Németországból és elég tekintélyes pénzadományokat is. A zsidó vakok azonban az árjaparagrafus miatt teljesen kenyér nélkül állanak és a legnagyobb nélkülözések között mennek a télnek. — A prágai „Bohémia” című lap, amely nem zsidó orgánus, kommentálja a bécsi vakok akcióját és megjegyzi, hogy az árjaparagrafus alapján álló vak muzikusok alapszabályait az árja paragrafussal együtt engedélyezte a bécsi magisztrátus. Nem „keresztény német” akció ez, írja a lap, hanem minden emberiesen érző ember ügye, akiknek fel kell figyelni erre az embertelenségre, amely a legszerencsétlenebbeket akarja az éhhalálnak kitenni. Mindenki tudja, hogy ez a jelenség annak a folyton növekvő gyűlölet-hullámnak eredménye, amelyet a náci-terror kezdeményezett az egész világon.

— A német kormány beleszól a palesztinai pavillon diagrammába. (Páris). A párisi világkiállítás palesztinai pavillonjában volt egy diagram, amely kimutatta a 80.000 elmenekült zsidónak vándorlási útját és a halálra ítélt arány növekedését, a hitleri rezsim óta. A német kormány interveniált, hogy ezt a kimutatást vegyék le a pavillon faláról, ami meg is történt, a kiállítás rendezőségének intervenciójára. A rendelkezés kellemetlenül éritette a mértékadó zsidó köröket.

— A cionista executive tárgyalásokat kezd az Agudával és revizionistákkal. A Zsidó Távirati Iroda értesülése szerint rövidesen tárgyalások indulnak meg a Cionista Szervezet exekutívája és az Agudasz Jiszroel, valamint a revizionista ujonista szervezet képviselői között. A cionista exekutívá legutóbbi ülésén, amelyen Weizman elnökölt és Ben Gurion is résztvett, leszögezte, hogy hajlandó tárgyalásokat folytatni mindazon szervezetekkel, amelyek a Jewish Agencyvel való politikai együttműködést óhajtják. Az Exekutívá közölte az Agudával, hogy hajlandó tárgyalni képviselőivel a politikai munka folytatásáról. Egyidejűleg a revizionistákkal is közölték, hogy az exekutívá mint eddig, ezentúl is szívesen folytat megbeszéléseket az N. Z. O. reprezentánsaival.

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrásy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kívánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrásy-ut 43)

Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNÉ
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

— A görög miniszterelnök beszélgetése a saloniki-i főrabbiival. (Athén). John Metaxas, görög miniszterelnök az őszi hadgyakorlatokra Serresbe utazott s ott-tartózkodása alatt fogadta dr. Koretz-et, Saloniki főrabiját s a zsidó hitközség megbízottait. Koretz főrabbi megköszönte a görög zsidóság nevében a nemzeti kormány eddigi tevékenységét, amely áldásos a zsidóságra. A zsidók nyugalomra találtak a jelenlegi rezsim alatt, mondotta a főrabbi. A miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a legnagyobb bizalommal viseltetik a zsidósággal szemben, akik a legsúlyosabb pillanatokban is megbizonyították hazaszeretettüket. Nagy elégtétellel állapítja meg a miniszterelnök, hogy az utóbbi időben számos olyan problémát oldott meg, ami a zsidóság melegegését vivta ki. Itt említjük meg, hogy Saloniki városának tanácsa 823.000 drachmát szavazott meg zsidó karitatív intézményeknek és a „Makabi” és „Hakoah” sportegyesületeknek, 150.000 drachma szubvenciót állapított meg.

— „A kivándorlás nem oldja meg a lengyelországi zsidó problémát”. (Páris). A Hicem emigráns szervezet információs közlönye kivonatossan ismerteti Louis Oungre, az Ica vezérigazgatójának jelentését a kelet-európai országokban tett látogatásáról és a lengyelországi zsidó kivándorlás kérdéséről. Oungre vezérigazgató többek között megállapítja, hogy a lengyelországi zsidó ifjuság körében rendkívül erős kivándorlási áramlat uralkodik. A legtöbben Palesztinában szeretnének menni, de mennének Észak- és Dél-amerikába is. Legjellemzőbb azonban, hogy igen nagy azoknak a száma, akik nem kérdik hova, mindegy nekik, merre mennek, csak mehessenek. Oungre vezérigazgató véleménye szerint a kivándorlás mégsem oldhatja meg a lengyelországi zsidó problémát. A lengyelországi összkivándorlás hatvan százalékát alkotják a zsidó kivándorlók. 1936-ban mindössze 17.000 zsidó vándorolt ki az országból (1935-ben 30.000), ami egyrészt a palesztinai és tengerentúli vándorlás megnehezítésére, másrészt a kivándorolni kész elemek leszegényedésére vezethető vissza. A zsidó kivándorlóknak kétharmada Palesztinába ment.

— A Harmadik Birodalom tisztviselői és a zsidók. (Berlin). A badeni közigazgatási bíróság néhány nappal ezelőtt ítélt meg egy vidéki város polgármesterének fegyelmi ügyében és a hozott ítélet mértékadóknak tekinthető abban a tekintetben, hogy mik a kötelességei a birodalom tisztviselőinek a zsidókkal való kapcsolatuk dolgában. Eszerint a német tisztviselőnek az is kötelessége, hogy ne tartson fenn magánjellegű kapcsolatokat zsidókkal és különösen üzleti viszonyban ne álljon velük. Eddig nem létezett írott törvény, amely megtiltotta volna a tisztviselőknak a zsidókkal való üzleti kapcsolatait. Ma azonban már mincön német tisztviselő tudja, hogy zsidónál nem szabad vásárolni és nem szabad semmilyen üzleti kapcsolatban állania. Az indokolásában a bíróság kijelenti, hogy az állami tisztviselő köteles támogatni az államot és a nemzeti szocialista pártot a zsidó befolyás leküzdésére irányuló tevékenységében. Ehhez tartozik az is, hogy ne érintkezék üzletileg zsidókkal.

— Toscanini dirigál Palesztinában. (Jeruzsálem.) Arturo Toscanini, aki tudvalevőleg az elmúlt szezonban oly nagy sikerrel koncertezett, november 7-én újra Palesztinába érkezik. Toscanini három koncertet fog vezényelni abból a kilencvenből, amelyet a palesztinai szimfonikus zenekar fog rendezni Palesztinában. A koncerteket a rádió nem fogja továbbítani. Ezzel egyidejűleg jelentik, hogy a zenekart tíz zenésszel megerősítették, akik időközben Németországból, Hollandiából és Lengyelországból jöttek Palesztinába. A rendes bérlők száma 2500-ról 4000-re emelkedett az eljövendő szezonra.

Látogassa meg szőnyegkiállításunk új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyamok.

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Str. Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 100

— Meghalt az olasz fascista párt alásának zsidó résztvevője. (Róma). Marcellini, a híres zsidó dramaturg és író meghalt Livornóban hatvan éves korában. Ő az egyetlen asszony, aki 1919-ben Milánóban résztvett a Piazza San Sepolcon a cista párt alakuló gyűlésén. Az olasz nagy részletességgel ismerteti az elhunyt és közéleti tevékenységét.

— FÜZŐ ÉS MELLTARTÓ legújabb modellekben ROSENZWEIG R. leány JUST-nénál szerezhetők be. Oradea, Ciorogariu 11. Főpostával szemben.

— Szabó Dezső elítélése. (Budapest). „Elsodort falu” szerzőjét, az ismert és zsidókban nagy szerepet játszó Szabó Dezsőt a pesti bíróság egy havi fogházra Szabó védőbeszédében kijelentette, hogy tízezer holdan felüli nagybirtokosok adta, amely a grófok, az egyház és a dők birtokában van. Tiltakozik az, hogy Magyarországon minden magasabb lésban idegenek vannak, amelyet igazságtisztviselői hivatal és Darányi miniszter is. (Megjegyezzük, hogy Szabó Dezső néhány évvel ezelőtt nyíltan hirdette, ő is idegen, mert anyja román nemzetiségű volt és Mille-nek hívták s ha a románok, ő román lenne. A szerk. megjegyzi, hogy az elnök a tárgyaláson utalt arra, hogy Szabó félreértette a miniszterelnök szavát, mert ő nem antiszemita. Viszont Szabó Dezső azt mondta, hogy a miniszterelnök nyíltan hirdette, hogy a zsidók dominálnak a magyarországi életben. Erre a törvényszék elnöke kijelentette, hogy „erről a zsidók nem tehetnek”. Ha a keresztények a kereskedelmi hívatásnak szentelték volna magukat, akkor Szabó Dezső elítélésük volna. Végül: nem tehetnek, hanem osztályellenes izgatásért ítélték Szabó Dezsőt egy havi fogházra, mert kábé az uralkodóosztály ellen izgatott a felekezete ellen.

— Egy délafrikai miniszter antiszemita. (Johannisburg.) Az itt megjelenő „The Times” c. újság foglalkozik azzal a cikkkel, amelyet a délafrikai kabinet elnöke Pirow tartott „Wartburg” német közönség előtt és ebben a beszédben hevesen kikelt az antiszemita ellen, akik igénybeveszik az ország „védelmét” és mégis bojkottálják a délafrikai árukat. Ez nyílt célzás a zsidókra, — akik nem „vendégek”, hanem olyan teljes jogú polgárai a délafrikai államnak, mint mások. Ez egy hallatlan nagy pontatlanság, amelyet a miniszter ezzel elvetett.

— FÉL ÉVIG BETEGEN, ágyhoz kötve, a heti Togal-használat után époly egészséges volt, mint azelőtt. Ez a Togal-tabletta oly gyógyszer, amely gyors, biztos hatásáért minden rheumatikus szenvedőnek nyugodtan ajánlhatók.

Orth. kóser vendéglő és bodega

izletes házi kóser, pontos kiszolgálás és olcsó árak.
BERGER TI MIȘOARA. Str. P. I. I. I.

lyására kaptak letelepedési engedélyt a francia kormánytól. 1787-ben összesen 68 zsidó lakott Strassburgban. A francia forradalom után szabadon telepedhettek le és mindég többen voltak. Különösen a közeli falvakból húzódtak be a városba. Jelenleg Alsóelzász konzisztóriumának központja van itt.

A Rohan muzeum nagyon sok középkori zsidó emléket őriz. A Notre Dame muzeumaiban látható Strassburg régi zsinagógájának alapterve és a hitközség régi alapszabályai. A str. Nikola-uccai elzászi muzeumnak külön zsidó termei vannak, amelyet 1905-ben alapítottak. A hitközség maga is őriz két képet, amelyek 1548-ból régi zsidó szokásokat mutatnak be.

Strassburg zsidó temploma, hatalmas kupolájával, érdekes lovagvára emlékeztető stílusával, a város egyik legszebb épülete. Van egy keleti stílusú újabb nagy zsinagógája is, de a régi az történelemmel telített emlékeket hord magában.

Strassburg világhírű egyetemén főleg az orvosi, kémiai és technikai fakultáson sok zsidó diák nyer kiképzést. Az orvosi fakultás tanári kara pedig nagyrészt zsidó.

ROMÁN TÖMEGSIR KRONENBERGBEN

Strassburgban laknak a franciaországi vidéki nárosok leggazdagabb zsidói. Nemrégiben halt meg, — beszéli Halpern Adolf, Clujról elszármazott strassburgi kereskedő: Harry Léwy nagy malomtulajdonos és fölképénzes, aki hatalmas vagyonát részben a francia, részben pedig zsidó közintézményekre hagyományozta. A hitleri éra óta sok zsidó menekült telepedett le itt, ebben az elzászi nagymultu zsidó városban. Soknak a hozzátartozója is itt él. Strassburg, vagy ahogy most hívják: Strassbourg nevezetes külvárosában, Kronenbergben híres régi zsidó temető van. Érdekessége Kronenbergnek, hogy az itteni hősök temetőjében van egy tömegsír, amelybe rendkívül sok román katona van eltemetve, akik itt lették halálukat. Részben a fronton, részben a német koncentrációs táborokban, a rossz bánásmód miatt. Az éhség és üldözés áldozatai lettek.

Egyébként Léon Blum is strassburgi, ideszokott lejárni szülei sírjához, akik az itteni temetőben vannak elhantolva. Az itteni régi nagymultu zsinagógába mennek a „Blum fivérek”, amikor erre járnak és eljönnek szülei sírjához. Főként a nagyünneppek idején szoktak idejárni, ahol természetesen megkülönböztetett tiszteletben van részük, elvégre mégis Franciaország első zsidó miniszterelnöke származik innen és a jelenlegi francia köztársaság egyik legmaradékosabb egyénisége.

A NANCY-I ÖTSZÁZ ÉVES TEMETŐ

Nancy gyönyörű francia vidéki város, amelynek szintén nagy zsidó történelme van. Van egy spánnyól-zsidó temploma, amelyet 1676-ban építettek és ma is gyönyörű emléke a XVII. századnak. Jelenleg 5000 zsidó lakja, akik közül körülbelül 800 bevándorolt orosz és lengyelországi. Ezeknek külön imaházuk van, ahol naponta nemcsak imádkoznak, hanem tanulnak is. Temetőjében felidéződik az egész régi zsidó mult, hiszen ötszáz éves zsidó sírkövek jelzik, hogy itt is éltek elődök, még hozzá kiváló tudósok és az akkori élet vezetőférfiai.

Nancytól az előbb említett Troyes-ig sok zsidó emlék van, de messzire vezetne, ha mindezt megfelelő történelmi aláfestéssel íránk meg.

*

Vissza Párisba — az áldott francia vidékről. Mennyi vér folyt ezért a földért évezredek óta. Elzász ama területek közé tartozik, amely régóta a német és francia vetélkedés tárgya volt. Most újra francia föld, ami eredetileg is volt. Csak a német éhség csillapította étvágyát 1870—71-ben, amikor elrabolta a gloire nemzetétől. Ki hinné, ha nem látná maga előtt, mint jómagam, hogy mennyi zsidó emléket is foglal magába ez a szépséges, gyönyörű francia föld ...

— Újabb földvásárlás Haifa közelében. (Jeruzsálem). A Zsidó Távirati Iroda jelentése szerint a Palestina Land Development Company más érdekeltségekkel egyetemben, négyezer dunam földet vásárolt meg Haifa közelében, Jadjur falu és a Karmel hegy között. A szóbanforgó területen új városnegyedet fognak építeni.

PALESZTINA

A jeruzsálemi főmufti Szíriába szökött

Jeruzsálem. — Palesztinában még mindig igen feszült a helyzet az utóbbi napokban történt terrorcselekmények következtében. Nyilvánvaló, hogy az arab terroristák tervszerű megmozdulásáról van szó, amelyet Szíriából irányítanak.

A Reuter jelentése szerint Haj Emin el Husszeini jeruzsálemi főmuftinak, aki napokon át az Omár mecsetben rejtőzött testőrei védelme alatt, sikerült elmenekülnie Palesztinából. A mufti Szíriába szökött, ahol politikai barátai élénk tevékenységet fejtenek ki.

Beirutban megerősítik azt a hírt, hogy a jeruzsálemi nagymufti egy vitorlás fedélzeten a libanoni partvidéken fekvő Nakurába érkezett. A nagymufti beduinoknak öltözött, de a vámtisztviselők felismerték. Az éjjeli folyamán a nagymufti Beirutba utazott, majd néhány óra múlva ismeretlen céllal tovább folytatta útját.

Az elmúlt héten egy reggel tűz ütött ki a luddi repülőtéren és elpusztította az ottani drótnélküli táviróállomást és több épületet. Valószínűnek tartják, hogy a tüzet arab gyújtogatók idézték elő.

Jeruzsálem és Haifa között megszakadt a telefonösszeköttetés, miután ismeretlen tettesek az éjszaka folyamán elvágták a huzalokat.

Tekintettel a sorozatos terrorcselekményekre, a hatóságok úgy döntöttek, hogy meghatározatlan ideig érvényben tartják a riadó készülséget. Tegnap délután hat órakor a rendőrök kiürítették a jeruzsálemi utcákat, kávéházakat és összes nyilvános helyiségeket. Az utcákon rendőrcsapatok cirkálnak. Délután hat órától reggel hat óráig tilos az utcákon való közlekedés a hatóságok előzetes engedélye nélkül.

TÖBB MINT 150 ARAB AGITÁTOR TARTÓZTATTAK LE PALESZTINÁBAN

Jeruzsálem. — A Havas jelentése szerint a hajózási társaságok elhatározták, hogy felfüggesztik hajóikat a palesztinai kikötőkben való kikötését, valamint az összes turista kirándulásokat. Több mint 150 arab vezetőt és agitátort tartóztattak le az utolsó 12 óra folyamán az ország különböző városaiban. Ma délutántól kezdődőleg a kormány felfüggesztette a személy- és tehervonatok közlekedését. A libiai arab vezetők átiratot

intéztek Mussolinihez, amelyben hangsúlyozták a palesztinai arabokkal való szótársukat.

— A deportált arab vezetők. A Szen-szigetekről jelentik, hogy az „Acircáló fedélzetén október 11-én odaértek a deportált arab vezetők, névszerint Husszein Khalidi, Jeruzsálem arab postamestere, Sund Saba, Hilmi pasa, Hadj Ibrahim és Jacub Ghusszein, a felmentett legfelsőbb arab tanács volt tagjai. Érkezésük után gépkocsin egy hegyre vitték őket, ahol több lakóházat bocsát rendelkezésükre.

— Új polgármestert neveztek ki Jeruzsálembe. (Jeruzsálem). A letartóztatott és portálásra itélt Doktor Khaldi helyére angol kormányzat az eddigi alpolgármester Daniel Austert nevezte ki polgármesternek. Auster dr osztrák származású, az egyetemen végezte tanulmányait és a háboruban főhadnagy volt. Háború után dorolt ki Palesztinába, ahol mint ügyvédekénykedett. Amikor Jeruzsálem lakosságának többsége zsidó lett, már akkor polgármesternek jelölték, azonban az angol machináció nem tette ezt lehetővé. A lett első alpolgármester, most pedig a polgármester helyét tölti be. (Nem is olyan nagy vívmánynak, hogy egy többségű városnak, méghozzá Jeruzsálemnek, zsidó polgármestere legyen, csak a zsidók nem kényeztettek el benünket a területen).

— A meggyilkolt Andrews utóda. (Haifa). A meggyilkolt felsővezető kormányzó, Andrewsnek kinevezték Alec Seath Kirkbride személyében eddig brit tisztviselő volt-Transjordán. — Jaffában újra találtak két arab, akiknek személyazonosságát nem sikerült megállapítani. A palesztinai-libanoni határ most erősebben őrzik, mivel ezen az úton sikerült 17 arabnak átszökni a határon. Között számos arab notabilitás is volt. Mérsékelt arab párt vezére: Ragheb Nashasibi proklamációt intézett az arab kormányhoz. Kifejti ebben, hogy a terrorpány folyik az arabság között, amely legfelsőbb arab tanács súlyosan elítéli. Véljük, hogy lényegében ez nem változtat a helyzeten, mert Nashasibi legfeljebb a módszereiben más, mint a többiek. A sz

Kérjen mindenütt

elsősorban palesztinai termékeket

Olajbogyóból készült tiszta és izletes **SHEMEN** ételolajat.

Népszerű **SHEMEN-MINORA szappant**, amely gyermekek és érzékenybőrűeknek egyaránt ártalmatlan.

ADIN, CARMEL, FLOWERS, GALIL mosdószappant - **SHEMEN**.

SHEMEN-borotvaszappant.

Rison-le-Zionban gyártott arany és ezüst **OHAVA**-borotvapengéket.

Romániai főképviselet: „**HIRMO**” București, **B-dul Domnitori**

Temesváron: **Káldorú Marcel**, Str. Paris 5.

Braşovban: **Deutsch Zsigmond**, Str. Sft. Ioan 2.

Satu-Maren: **Fekete József**, Str. Berthelot 52.

Vitamindus narancs, citrom, banán, ananász, cetrus, mandarin és grapefruit **SHARON**-szirupokat.

Ramat-Ganban gyártott **PALALU** alumínium edényeket.

Illó és éterikus olajokat, valamint **FRUTARO**-féle esszenciákat — Haifa.

LUCIO acévvattát — Petach-Tikva.

FRUTARO-féle 100% Vanillinát — Haifa.

ONYA karbonpapírt és indigót — Tel-Aviv.

